

Fintech ở Việt Nam: Thực trạng và triển vọng phát triển

ThS. LÊ MINH QUÂN

Ngân hàng Nhà nước Việt Nam

● NGÀY NHẬN BÀI: 26/11/2022 ● NGÀY GỬI PHẢN BIỆN: 3/12/2022

● NGÀY DUYỆT ĐĂNG: 13/01/2023

Tóm tắt: Thời gian gần đây ở Việt Nam đã chứng kiến sự phát triển các doanh nghiệp không phải là ngân hàng cung ứng các giải pháp tài chính, ngân hàng trên nền tảng công nghệ, thường được gọi là công nghệ tài chính - Fintech. Bài viết đánh giá sự phát triển của các công ty fintech ở Việt Nam, phân tích hệ sinh thái cho sự phát triển của loại hình kinh doanh mới mẻ này, trên cơ sở đó có một số khuyến nghị chính sách liên quan cho việc hỗ trợ fintech phát triển bền vững phù hợp với định hướng chuyển đổi số quốc gia nói chung và chuyển đổi số hệ thống tài chính, ngân hàng nói riêng.

Từ khóa: fintech, hệ sinh thái fintech, tài chính, ngân hàng, Việt Nam

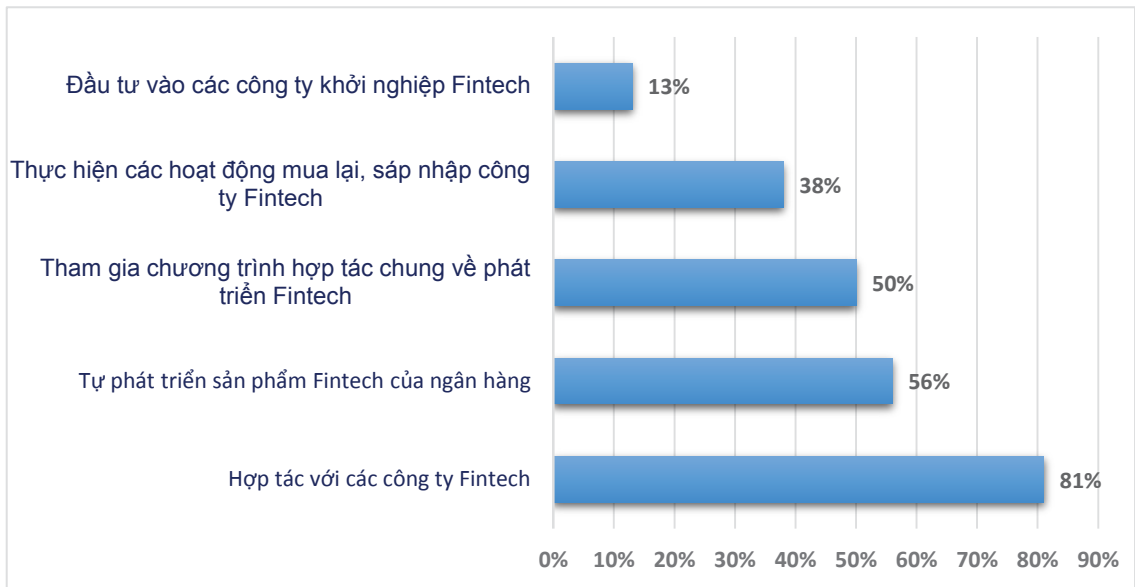
1. MÔ HÌNH, PHÂN KHÚC THỊ TRƯỜNG FINTECH TẠI VIỆT NAM

Khảo sát của cơ quan chức năng cho thấy mô hình Fintech tại Việt Nam là mô hình Hợp tác Ngân hàng - Fintech (Phạm, 2019). Cũng theo khảo sát có 81% tổ chức tín dụng (TCTD) được hỏi lựa chọn mô hình hợp tác giữa Ngân hàng - Công ty Fintech để cùng phát triển. Khuynh hướng được coi là tốt cho ngân hàng vì sự chủ động và có năng lực về quản lý vốn đầu tư cũng như sự chủ động về định hướng và nắm được công nghệ cho sự vận hành, gắn được với các nhu cầu thực tế... Trong khi công ty Fintech hài hòa và giải quyết được nguồn tài chính

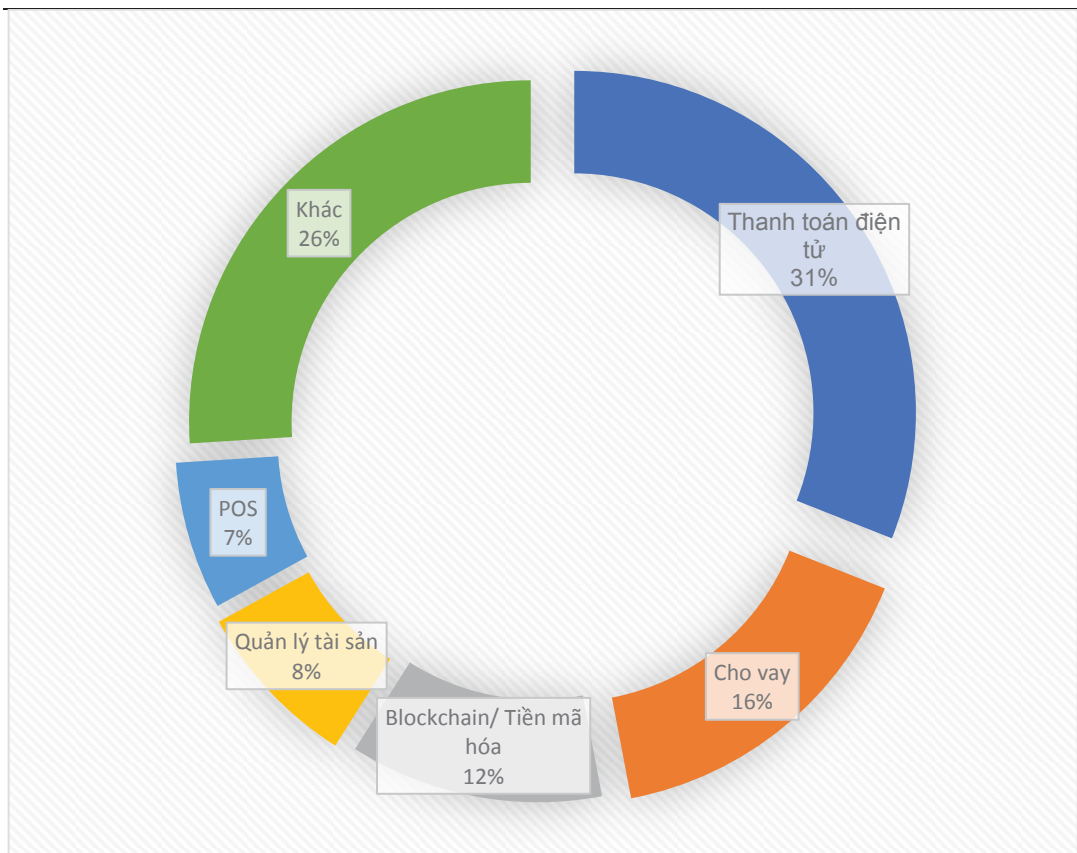
(nhất là các công ty khởi nghiệp) (Hinh et al., 2019).

Với sự chủ động tiếp cận công nghệ mới, cùng các khuyến khích của các cơ quan chức năng, những năm qua, các Fintech ở Việt Nam gia tăng đáng kể. Theo (Trang, 2023), đến hết năm 2022, quy mô ngành fintech của Việt Nam đã tăng khá mạnh, từ 39 công ty (năm 2015) đã tăng lên hơn 260 startup (năm 2022). Cũng theo ước tính, thị trường fintech Việt Nam có thể đạt mức giá trị lên đến 18 tỷ USD vào năm 2024 (trong khi năm 2019, ước con số này là 9 tỷ USD (Phạm Xuân Hòe, 2019; Thông, 2019)).

Theo phân khúc thị trường, các khởi



Đồ thị 1: Lựa chọn mô hình: Bank- Fintech (Phạm, 2019)



Đồ thị 2: Phân khúc/ thị phần Fintech tại Việt Nam năm 2022 (Trang, 2023).

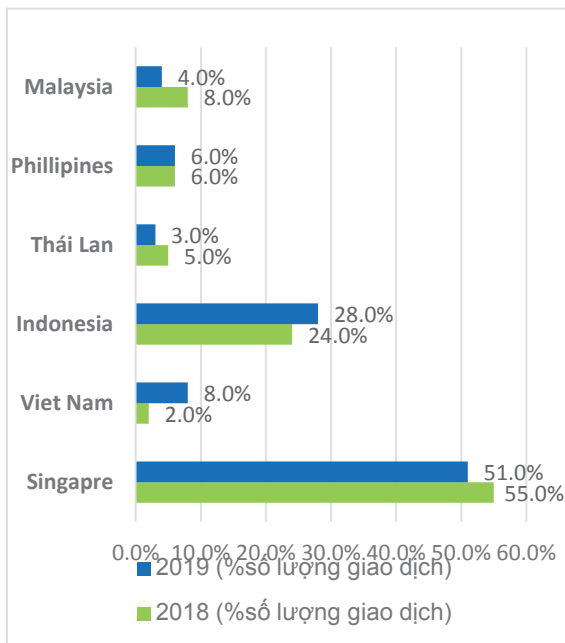
ngành Fintech Việt Nam có thể được chia thành 5 ngành dọc: thanh toán điện tử, cho vay, quản lý tài sản (WealthTech), công nghệ bảo hiểm (InsurTech) và công nghệ chuỗi khối/tiền mã hóa (Blockchain/Crypto).

Trong đó, ước tính, có đến 70% công ty Fintech ở Việt Nam là các công ty khởi nghiệp có vốn đầu tư đến từ các quốc gia phát triển như Nhật Bản, Mỹ, Canada, Australia, Anh, Đan Mạch, Pháp và các quốc gia lân cận như Trung Quốc, Singapore, Malaysia.

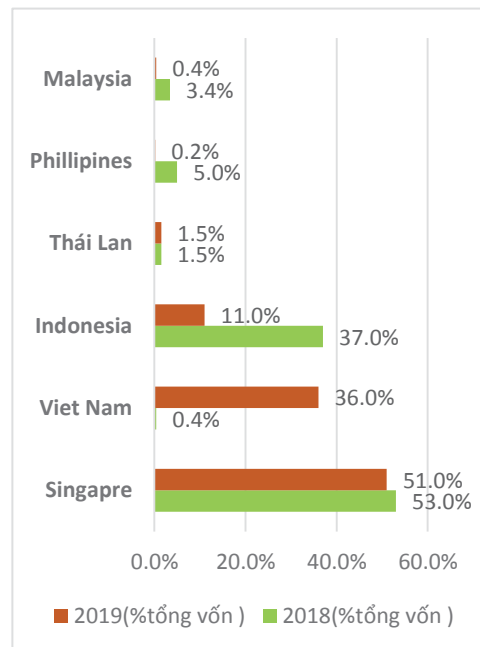
Trong các nước ASEAN, nếu xét về số lượng thương vụ đầu tư vào fintech năm 2019, Việt Nam đứng thứ ba với 8% tổng số giao dịch, tăng từ 2% trong năm 2018, sau Singapore và Indonesia với 51% và 28%.

2. TÌNH HÌNH PHÁT TRIỂN CÁC DOANH NGHIỆP FINTECH TẠI VIỆT NAM

Fintech tại Việt Nam mới đang trong giai đoạn đầu của sự phát triển với số lượng các công ty Fintech tham gia thị trường còn ít và lĩnh vực hoạt động hạn chế. Theo khảo sát của Viện Nghiên cứu phát triển Công nghệ ngân hàng Đại học Quốc gia TP. Hồ Chí Minh (VNUHCM-IBT), trong tổng số (khoảng hơn 154) công ty Fintech đã được cấp phép (nêu trên) có khoảng 26% công ty hoạt động trong mảng thanh toán, 16% công ty hoạt động trong lĩnh vực cho vay; 14% công ty làm về Blockchain, Crypto & Remittance. Như vậy, Fintech ở Việt Nam hiện chủ yếu chỉ tập trung ở ba dịch vụ: Thanh toán, cho vay ngang hàng (P2P lending) và huy động vốn cộng đồng. Các lĩnh vực khác như dịch vụ quản lý tài sản, quản lý thanh khoản, quản lý đầu tư, bảo hiểm, dịch vụ tư vấn tài chính tự động vẫn đang còn hết sức sơ khai.



Đồ thị 3: Số giao dịch đầu tư vào fintech Việt Nam và các nước ASEAN (Yen, 2019).



Đồ thị 4: Vốn đầu tư vào fintech Việt Nam và các nước ASEAN (Yen, 2019).

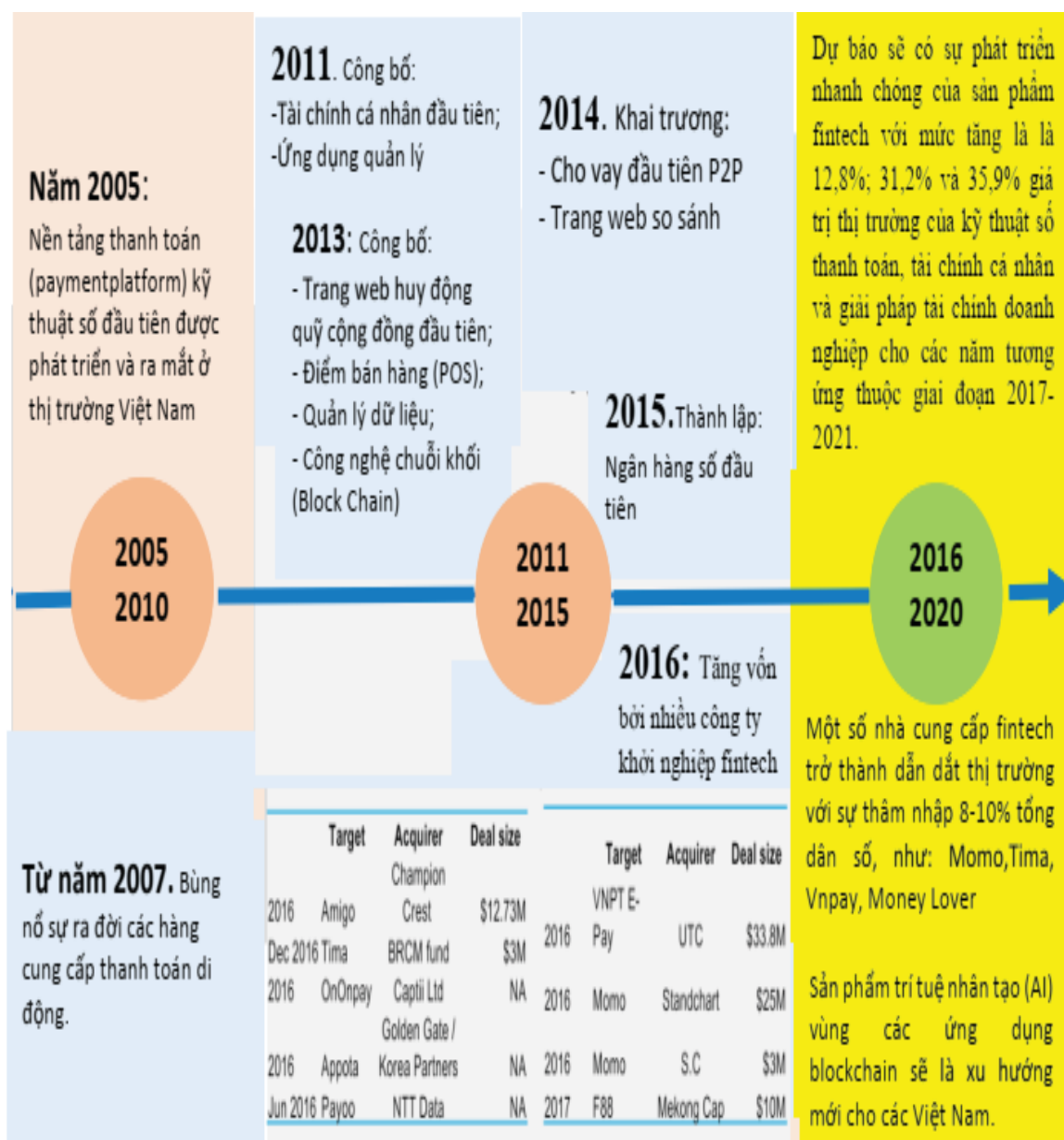
Các quan sát cũng cho rằng các công ty Fintech ở Việt Nam có xu hướng sẽ tham gia chia sẻ thị phần bán lẻ tiềm năng của các ngân hàng truyền thống khi mà hoạt động cho vay ngang hàng, ví điện tử, thanh toán và trả góp bằng thẻ đã và đang thâm nhập mạnh mẽ vào cuộc sống hàng ngày

(Thông, 2019).

Thông tin mới nhất về tình hình Fintech in Viet Nam (BBGV, 2019) theo các lĩnh vực chủ chốt về cơ cấu có thể tóm lược như sau:

(i) Thanh toán kỹ thuật số:

Đến thời điểm hiện tại ở Việt Nam, thanh toán kỹ thuật số (Digital payment) đang là



Hình 1: Các mốc phát triển Fintech Việt Nam (MBS, 2018)

Hình 2: Fintech Việt Nam và các định hướng mục tiêu (Solidiance, 2018)

Fintech Việt Nam	Giải pháp FIntech	Thành viên chính của thị trường tại Việt Nam	Fintech khắc phục các hạn chế hiện tại	
			Tiết kiệm thời gian	Tiết giảm chi phí
Thanh toán kỹ thuật số (digital payment)	<ul style="list-style-type: none"> - Thanh toán di động (Mobile Payment) - Nền tảng thanh toán (Payment Platform) - Sự phối hợp của cả hai hình thức trên 		<ul style="list-style-type: none"> - Xóa các điểm yếu, hạn chế trong khi thực hiện giao dịch ngoại tuyến (như xếp hàng, điền vào mẫu thanh toán, kiểm tra tài liệu xác minh, kiểm tra tiền mặt & kiểm đếm) - An toàn / Nguy cơ rủi ro do yếu tố con người sử dụng thấp - Xử lý nhanh và giao diện dễ sử dụng - Giao dịch được thực hiện trong vòng vài giây với công nghệ tiên tiến - Các chương trình phối hợp với nhiều nhà cung cấp để tạo thuận lợi cho các giao dịch thanh toán cũng như cùng nhau tạo dựng dựng thương hiệu thông qua các chương trình khuyến mãi 	<ul style="list-style-type: none"> - Loại bỏ chi phí giao dịch cố định hiện đang là mối quan tâm của người dùng ngân hàng với các giao dịch nhỏ - Không có chi phí hoặc chi phí nhỏ để chuyển / thanh toán cho người dùng - Nhà cung cấp trả một khoản phí hời hợt và hưởng lợi từ việc mở rộng thêm được khách hàng thông qua các kênh thanh toán mới

phần khúc fintech hàng đầu về thành viên thị trường và nhà đầu tư. Các Fintech này hướng tới khắc phục một số hạn chế hiện nay của các hình thức truyền thống như thời gian và chi phí (Solidiance, 2018).

Riêng về thanh toán qua ví điện tử và “App” thanh toán (E-wallet & Payments App) tại Việt Nam (Solidiance, 2018), có thể đánh giá như sau: MoMo - Vietnam là công ty dẫn đầu thị trường trong các dịch vụ thanh toán trực tuyến, nhằm đến cả khách hàng bị ràng buộc và không có tiền gửi. Công ty đã có được cho mình số lượng người dùng lớn nhất vượt quá 5 triệu tài khoản; (+) Không giống như các dịch vụ thanh toán kỹ thuật số khác, MoMo đã phát triển một mạng lưới gồm 4.000 cửa hàng trên toàn quốc để thu hút người dùng

không giới hạn. Số lượng đối tác ngày càng tăng và nền tảng kỹ thuật mạnh mẽ của nó đã thúc đẩy trải nghiệm khách hàng liền mạch để hỗ trợ cho việc mua lại khách hàng ngày càng tăng của MoMo; (+) Nhờ có nhiều dịch vụ giá trị gia tăng như thanh toán hóa đơn, nạp tiền tài khoản di động, mua dịch vụ cũng như thanh toán khoản vay cá nhân, MoMo đã thu hút sự chú ý từ các nhà đầu tư và huy động được 32,75 triệu USD từ Goldman Sachs & Standard Chartered (Solidiance, 2018) và 100 triệu USD từ công ty cổ phần tư nhân Hoa Kỳ Warburg Pincus.

Tình hình thanh toán kỹ thuật số này ngày càng cạnh tranh, được hỗ trợ bởi một loạt các yếu tố vĩ mô, sự tiến bộ của khoa học và công nghệ.

Số liệu thống kê năm 2022 cho thấy, trong tổng các công ty Fintech có 31% (năm 2018 là 47%) công ty hoạt động về dịch vụ thanh toán, tỷ lệ cao nhất trong khu vực. Thanh toán không dùng tiền mặt đang bùng nổ ở Việt Nam, tăng liên tục từ 2018, đặc biệt, thanh toán qua dịch vụ ngân hàng di động đã tăng rất mạnh kể từ khi đại dịch COVID-19 nổ ra. Báo cáo được công bố vào cuối năm 2018 bởi Allied Market Research dự báo rằng thị trường thanh toán di động Việt Nam có thể đạt 71 tỷ USD vào năm 2025. Các công ty và thương hiệu đáng chú ý trong phân khúc này bao gồm:

+ M_Service: Đây là dịch vụ tài chính cho người dân tại Việt Nam thông qua công nghệ điện thoại di động với thương hiệu MoMo. MoMo bắt đầu cung cấp ví điện tử và ứng dụng thanh toán di động, cho phép người dùng thanh toán trực tuyến và thực hiện chuyển khoản ngang hàng (P2P). Tính đến tháng 10 năm 2018, MoMo đã có gần 10 triệu người dùng trên cả iOS và Android và được bình chọn là một trong những Nhà cải tiến Fintech toàn cầu hàng đầu năm 2018 của H2 Ventures và KPMG năm ngoái.

+ Moca: Một ứng dụng thanh toán di động miễn phí cho người tiêu dùng Việt Nam. Công ty đã được NHNN cấp giấy phép cho các dịch vụ thanh toán vào năm 2016 và có mạng lưới 11 ngân hàng địa phương

là đối tác. Grab năm ngoái đã ký kết hợp tác chiến lược để cung cấp dịch vụ thanh toán kỹ thuật số với Việt Nam Moca.

+ ZION: Là một công ty đứng sau Zalo Pay, dịch vụ được tích hợp với nền tảng nhắn tin phổ biến của Việt Nam Zalo cho phép người dùng liên kết thẻ thanh toán để thanh toán P2P, thanh toán qua NFC, mã QR, cũng như mua sản phẩm, dịch vụ trực tuyến, nạp tiền di động và trả tiền cho tiện ích của họ.

(ii) Cho vay ngang hàng (P2P lending) và tài trợ vốn cộng đồng (Crowdfunding): P2P lending là mảng có quy mô lớn thứ hai của Fintech tại Việt Nam tính đến cuối năm 2019. P2P cho vay là phân khúc Fintech lớn thứ hai tại Việt Nam với hơn 20 start-up. Cho vay P2P và Crowdfunding (P2P lending và huy động vốn cộng đồng). Các thống kê và phân tích (MBS, 2018) cho thấy thị trường cho vay P2P và Crowdfunding tăng nhanh với tỷ lệ tăng trưởng gộp hàng năm là 47,2% cho giai đoạn 2013 - 2017, ước tính năm 2018 và năm 2019 mức tăng trưởng gộp cũng khoảng 30%. Các doanh nghiệp vừa và nhỏ đóng góp gần 90% thị phần fintech lending này với mức tăng trưởng trung bình 10% so hàng năm. Tuy nhiên, 70% trong số họ dựa vào vốn vay, nhất là vốn vay ngân hàng; sự thành lập các công ty khởi nghiệp fintech đang gặp

THEO KHẢO SÁT CỦA VIỆN NGHIÊN CỨU PHÁT TRIỂN CÔNG NGHỆ NGÂN HÀNG ĐẠI HỌC QUỐC GIA TP. HỒ CHÍ MINH (VNUHCM-IBT), TRONG TỔNG SỐ (KHOẢNG HƠN 154) CÔNG TY FINTECH ĐÃ ĐƯỢC CẤP PHÉP (NÊU TRÊN) CÓ KHOẢNG 26% CÔNG TY HOẠT ĐỘNG TRONG MẢNG THANH TOÁN, 16% CÔNG TY HOẠT ĐỘNG TRONG LĨNH VỰC CHO VAY; 14% CÔNG TY LÀM VỀ BLOCKCHAIN, CRYPTO & REMITTANCE.

khó khăn bao gồm cả khó khăn tiếp cận đầu tư truyền thống này do đó dẫn đến sự phát triển các hoạt động gây quỹ / đầu tư và cho vay P2P (dành cho doanh nghiệp) ở Việt Nam. Theo phân tích và quan sát của giới tài chính (MBS, 2018), đã có tới 128.859 công ty tham gia vào năm 2017 và ước khoảng hơn 130.000 công ty tham gia trong năm 2018; tuy nhiên, đó là những công ty có tình trạng chưa tốt hay chưa mạnh về cả tài chính và tài sản (MBS, 2018).

Những thành viên chính trong lĩnh vực P2P lending, bao gồm:

- Tima: một thị trường tài chính tiêu dùng và nền tảng cho vay ngang hàng (P2P). Công ty đã ký kết hợp tác với các tổ chức tài chính, bao gồm VietinBank và Nam A Bank, công bố đã giải ngân khoảng 1,7 tỷ USD cho các khoản vay cho 2,8 triệu người vay và hơn 30.000 người cho vay trên nền tảng của mình. Tima tuyên bố đã huy động được vòng tài trợ Series B trị giá 3 triệu USD vào tháng 10 với mức định giá gần 20 triệu USD và gần đây đã bắt đầu quá trình huy động khoản đầu tư Series C.

(iii) Blockchain và tiền điện tử: Blockchain và tiền điện tử (blockchain and cryptocurrency) là một lĩnh vực đã có các giao dịch đáng kể trong những năm gần đây ở Việt Nam. Kể từ khi Bitcoin Việt Nam ra mắt vào năm 2014, một số công ty mới nổi đã tham gia vào blockchain và tiền điện tử một cách khá mạnh mẽ. Trong số này, phải kể đến các công ty/ hãng: TomoChain - Một blockchain công khai hứa hẹn các giao dịch nhanh hơn và rẻ hơn được thiết kế để hỗ trợ các ứng dụng phi tập trung. Công ty khởi nghiệp đã huy động được 8,5 triệu

MOMO - VIETNAM LÀ CÔNG TY DẪN ĐẦU THỊ TRƯỜNG TRONG CÁC DỊCH VỤ THANH TOÁN TRỰC TUYẾN, NHẮM ĐẾN CẢ KHÁCH HÀNG BỊ RÀNG BUỘC VÀ KHÔNG CÓ TIỀN GỬI. CÔNG TY ĐÃ CÓ ĐƯỢC CHO MÌNH SỐ LƯỢNG NGƯỜI DÙNG LỚN NHẤT VƯỢT QUÁ 5 TRIỆU TÀI KHOẢN

USD trong đợt chào bán ban đầu (IPO) vào năm 2018 và được hỗ trợ bởi một số công ty đầu tư nổi tiếng như Signum Capital, Connect Capital và 1KX.

Các phân khúc khác có mặt tại thị trường Việt Nam bao gồm các nền tảng so sánh, với những người chơi như TheBank và ebaohiem, insurtech, với những người chơi như Papaya, Inso và Wicare, cũng như các nhà cung cấp hệ thống điểm bán hàng (POS) như bePOS, nền tảng quản lý tài sản như Finsify, nền tảng ngân hàng kỹ thuật số như Timo. và điểm tín dụng khởi nghiệp như TrustingSocial.

3. HỆ SINH THÁI CHO FINTECH VIỆT NAM

Ngày nay, trong môi trường số, các thành viên của thị trường hoạt động trong sự tương tác trên nguyên tắc cùng sinh tồn, cùng có lợi, cùng phát triển... và người ta gọi mối quan hệ này là hệ sinh thái (ecosystem).

Các nhà chuyên môn (EY, 2018) đề cập hệ sinh thái Fintech (Fintech ecosystem) bao gồm nhiều bên liên quan và phụ thuộc, hỗ trợ lẫn nhau. Cụ thể hơn, một hệ sinh thái Fintech hiện nay được cho là bao gồm: (i) Người tiêu dùng, (ii) Tổ chức tài chính, (iii) Các khởi nghiệp Fintech hay Start up

Fintech, (iv) Nhà đầu tư tài chính, (v) Cơ quan quản lý và (vi) Các tổ chức giáo dục, đào tạo liên quan.

Sự phát triển lành mạnh của một hệ sinh thái như vậy sẽ dẫn đến sự hợp tác cùng có lợi giữa các bên liên quan và cuối cùng, giúp các dịch vụ tài chính được cung cấp với chi phí thấp hơn, tốc độ cao hơn và chất lượng tốt hơn cho nhiều người tiêu dùng hơn.

Dưới đây là năm yếu tố trong hệ sinh thái Fintech theo quan điểm chuyên môn cho mô hình ở Việt Nam (MBS, 2018). Hệ sinh thái này được coi là góp phần đổi mới, kích thích kinh tế, tạo điều kiện hợp tác và cạnh tranh trong ngành tài chính, và cuối cùng mang lại lợi ích cho người tiêu dùng trong ngành tài chính. Hệ sinh thái (theo hình vẽ/sơ đồ) cho thấy mối quan hệ, tương tác giữa cùng tồn tại và cùng có lợi giữa các bên liên quan theo các chức năng của mỗi bên tương ứng.

(i) *Người tiêu dùng Việt Nam:* Sự ra đời của Fintech tại Việt Nam có thể là do Việt Nam có tỷ lệ truy cập internet cao 69%, tỷ lệ người dùng điện thoại thông minh cao ở mức 72% vào tháng 1 năm 2019 và thương mại điện tử đang phát triển nhanh chóng.

Tuy nhiên chỉ 59% dân số Việt Nam có tài khoản ngân hàng chính thức, phần còn lại ít có điều kiện tiếp cận các dịch vụ ngân hàng. Tỷ lệ giao dịch không dùng tiền mặt tại Việt Nam vẫn là mức thấp so với các quốc gia Đông Á.

(ii) *Các start up/ khởi nghiệp Việt Nam:* Như phần trên đã nêu, có rất nhiều khởi nghiệp sáng tạo tham gia vào fintech Việt Nam. Chẳng hạn, Công ty tăng tốc khởi nghiệp sáng tạo Việt Nam (VIISA) đã đầu tư 6 triệu USD vào các công ty khởi nghiệp để giúp xây dựng các công ty toàn cầu trong Việt Nam. Chính phủ cũng đã và đang có một số chương trình tăng tốc nhằm hỗ trợ cho các công ty khởi nghiệp, sáng tạo. Sự hỗ trợ về thể chế dành cho các công ty khởi nghiệp đã dẫn đến sự hưng thịnh của nhiều công ty Fintech Việt Nam. Do đó, các khoản đầu tư từ nhiều nơi trên thế giới đang đổ vào các công ty Fintech của Việt Nam.

(iii) *Các nhà đầu tư tài chính vào Fintech Việt Nam:*

Fintech cũng đã và đang thu hút được sự tham gia vào thị trường của các hãng lớn như FPT, Viettel, VNPT,... Các hãng này tham gia theo cả hai hình thức trực tiếp và gián tiếp như đầu tư hình thành các công ty Fintech, thành lập các quỹ đầu tư, vườn ươm hỗ trợ doanh nghiệp khởi nghiệp Fintech... Các dự đoán cho rằng tiềm năng phát triển của Fintech Việt Nam là rất khả quan, dự đoán gần đây về giá trị giao dịch của thị trường Fintech sẽ có thể tăng lên mức 7,8 tỷ USD vào năm 2020 so với mức 4,4 tỷ USD đã đạt được vào năm 2018 (Sơn, 2019b); Chính phủ (các cơ quan chuyên môn là các bộ, ngành) đã nhận thức được sự tất yếu và quan trọng của công nghệ

CÁC THỐNG KÊ VÀ PHÂN TÍCH (MBS, 2018) CHO THẤY THỊ TRƯỜNG CHO VAY P2P VÀ CROWDFUNDING TĂNG NHANH VỚI TỶ LỆ TĂNG TRƯỞNG GỘP HÀNG NĂM LÀ 47,2% CHO GIAI ĐOẠN 2013 - 2017, ƯỚC TÍNH NĂM 2018 VÀ NĂM 2019 MỨC TĂNG TRƯỞNG GỘP CŨNG KHOẢNG 30%.

FINTECH CŨNG ĐÃ VÀ ĐANG THU HÚT ĐƯỢC SỰ THAM GIA VÀO THỊ TRƯỜNG CỦA CÁC HÃNG LỚN NHƯ FPT, VIETTEL, VNPT, ... CÁC HÃNG NÀY THAM GIA THEO CẢ HAI HÌNH THỨC TRỰC TIẾP VÀ GIÁN TIẾP NHƯ ĐẦU TƯ HÌNH THÀNH CÁC CÔNG TY FINTECH, THÀNH LẬP CÁC QUỸ ĐẦU TƯ, VƯỜN ƯƠM HỖ TRỢ DOANH NGHIỆP KHỞI NGHIỆP FINTECH.

và do đó, Chính phủ đã đóng vai trò quan trọng trong sự sinh tồn và hoạt động của các fintech nói riêng và sáng tạo, khởi nghiệp công nghệ nói chung.

Fintech ở Việt Nam cũng đang kéo theo được ngân hàng thương mại thay đổi chiến lược kinh doanh, đẩy mạnh đổi mới mô hình, cải tiến quy trình nghiệp vụ, gia tăng tiện ích và cải thiện khách hàng. Fintech chủ động khai thác thị trường, tác động tới các đối tượng vùng sâu, vùng xa chưa có điều kiện và cần nhìn nhận rõ những thách thức để chủ động, tăng cường giải pháp trước những rủi ro. Hơn nữa, một trong những điểm mấu chốt để Fintech và ngân hàng phối hợp cùng phát triển là xây dựng hệ thống chia sẻ dữ liệu, xây dựng pháp lý theo tiêu chuẩn, các doanh nghiệp Việt Nam phải quan tâm tới khách hàng đầu tiên, phải đặt nhu cầu khách hàng lên đầu (Linh, 2019).

(iv) Chính phủ Việt Nam (gồm các cơ quan của Chính phủ):

- Chính phủ nói chung: Trên phương diện hệ sinh thái fintech, có thể nhận thấy Chính phủ và các bộ, ngành, địa phương của Việt Nam đã có nhận thức rất tốt về tầm

quan trọng, cơ hội và thách thức Fintech mang lại cho không chỉ ngành tài chính ngân hàng mà cả đời sống kinh tế xã hội nói chung.

Ngày từ, năm 2016, Chính phủ đã thành lập Cơ quan Phát triển Thương mại và Kinh doanh Công nghệ Quốc gia (NATEC). NATEC là một nền tảng thuộc Bộ Khoa học và Công nghệ nhằm cung cấp đào tạo, cố vấn, ươm tạo doanh nghiệp và tăng tốc và hỗ trợ tài chính cho các công ty khởi nghiệp công nghệ mới.

Thủ tướng đã có Đề án “*Hỗ trợ hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo quốc gia đến năm 2025*” (đã được Thủ tướng phê duyệt tại Quyết định 844/QĐ-TTg ngày 18/4/2016).

Chính phủ Việt Nam cũng có các chế độ thuế đặc biệt cho khởi nghiệp trong những điều kiện nhất định và hy vọng sẽ có tác động. Thuế suất ưu đãi là 10% trong 15 năm hoặc 17% trong 10 năm, giảm hơn đáng kể so với mức thuế suất thông thường là 20%.

- *Ngân hàng Nhà nước Việt Nam (NHNN):* Trong hệ sinh thái fintech hiện nay ở Việt Nam, NHNN đóng vai trò rất quan trọng với tư cách là cơ quan tham mưu chính sách chuyên ngành, đảm bảo cho chuyển đổi số có thể diễn ra một cách nhanh chóng và hiệu quả:

(+) NHNN đã thành lập Ban Chỉ đạo lĩnh vực Công nghệ tài chính (Fintech) của NHNN vào tháng 3/2017 nhằm đưa ra những giải pháp hoàn thiện hệ sinh thái, tạo thuận lợi cho các doanh nghiệp Fintech ở Việt Nam phát triển (và thực hiện Quyết định 844/QĐ-TTg ngày 18/4/2016 của Thủ tướng Chính phủ)

BAN CHỈ ĐẠO FINTECH CỦA NHNN ĐÃ CÓ BÁO CÁO ĐÁNH GIÁ VỀ HỆ SINH THÁI FINTECH Ở VIỆT NAM, ĐỒNG THỜI ĐỀ RA CÁC NỘI DUNG TRỌNG TÂM CỦA FINTECH, BAO GỒM: THANH TOÁN ĐIỆN TỬ (E-PAYMENTS), ĐỊNH DANH KHÁCH HÀNG ĐIỆN TỬ (E-KYC); CHO VAY NGANG HÀNG (P2P LENDING), GIAO DIỆN LẬP TRÌNH ỨNG DỤNG MỞ (OPEN APIS) VÀ CÁC GIẢI PHÁP ỨNG DỤNG CÔNG NGHỆ BLOCKCHAIN.

(+) NHNN cũng đã và đang có các động thái chứng tỏ sự chủ động trong việc tiếp cận vấn đề và đối thoại với các doanh nghiệp trong lĩnh vực Fintech để kịp thời tháo gỡ những vướng mắc, tạo điều kiện cho các đơn vị này gia nhập thị trường. Đến nay, sau khi thiết lập khuôn khổ pháp lý tương đối rõ ràng, NHNN đã cấp Giấy phép hoạt động chính thức cho gần 30 tổ chức cung ứng dịch vụ trung gian thanh toán.

(+) Ban Chỉ đạo Fintech của NHNN đã có Báo cáo đánh giá về Hệ sinh thái Fintech ở Việt Nam, đồng thời đề ra các nội dung trọng tâm của Fintech cần khẩn trương tập trung nghiên cứu, đó cũng là 5 lĩnh vực Fintech được NHNN quan tâm bao gồm: Thanh toán điện tử (e-payments), Định danh khách hàng điện tử (e-KYC); Cho vay ngang hàng (P2P Lending), Giao diện lập trình ứng dụng mở (Open APIs) và các giải pháp ứng dụng công nghệ Blockchain. Bên cạnh đó, Ban Chỉ đạo Fintech của NHNN cũng thiết lập các kênh đối thoại trực tiếp với các công ty Fintech, tạo sự gắn kết chặt chẽ giữa cơ quan quản lý nhà nước với các

công ty Fintech để tháo gỡ các khó khăn, vướng mắc trong quá trình hoạt động (Linh, 2019).

(v) Về giáo dục/ đào tạo gắn với phát triển fintech:

Giáo dục là tầm nhìn trung và dài hạn cho sáng tạo đổi mới. Hiện tại, thị trường Việt Nam đang thiếu lực lượng lao động trong các công ty công nghệ cao, Chính phủ đã thực hiện chương trình giáo dục STEM (khoa học, công nghệ, kỹ thuật và toán học) và áp dụng STEM trong các chương trình giảng dạy ngoại khóa ở các trường phổ thông.

Một số trường đại học hàng đầu Việt Nam cũng đã bắt đầu đào tạo về khoa học dữ liệu hay chương trình fintech như Đại học Kinh tế Quốc dân, Đại Học FPT...

4. MỘT SỐ KHUYẾN NGHỊ

Như khái niệm về Fintech cho thấy tính đột phá, sáng tạo của công nghệ gắn với lĩnh vực tài chính. Với đặc điểm như vậy, Fintech là rất quan trọng đối với bất kỳ quốc gia nào trong bối cảnh chuyển đổi số như ngày nay. Do đó, đối với Việt Nam, gắn với diễn biến hiện nay về tài chính và công nghệ, tác giả có một số khuyến nghị như sau:

- Tạo mọi điều kiện cho sự xác lập các yếu tố cấu thành hệ sinh thái fintech nhằm tạo môi trường thuận lợi cho các doanh nghiệp fintech phát triển, cần thực hiện các giải pháp khắc phục các rào cản đối với sự phát triển fintech hiện nay.

- Sớm hoàn thiện để ban hành cơ chế thử nghiệm có kiểm soát (Regulatory Sandbox) cho các doanh nghiệp fintech cung ứng giải pháp, dịch vụ trong lĩnh vực ngân hàng.

Hiện dự thảo Đề án này đã được gửi lấy ý kiến tham gia của các bộ, ngành liên quan và một số tổ chức tài chính quốc tế. Tuy nhiên, Chính phủ cần sớm ban hành cơ chế thử nghiệm cho các giải pháp fintech với một số mục tiêu cụ thể (Sơn, 2019b).

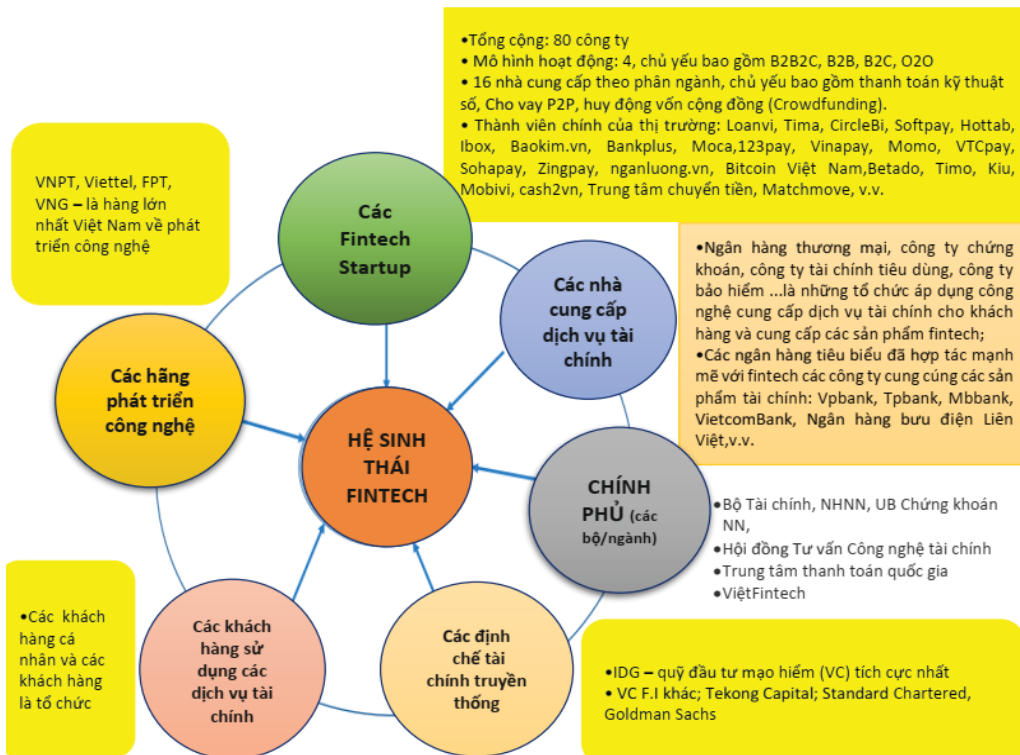
- Nghiên cứu để hình thành Trung tâm đổi mới sáng tạo fintech (Innovation Hub) với sự hợp tác của một số ngân hàng và doanh nghiệp lớn với 3 hoạt động chính là: tạo không gian làm việc chung cho các doanh nghiệp khởi nghiệp fintech với cơ sở vật chất đầy đủ, đạt chuẩn quốc tế; mời chuyên gia giàu kinh nghiệm hỗ trợ các doanh nghiệp khởi nghiệp fintech hoàn thiện giải pháp, mô hình kinh doanh, đảm bảo tính tuân thủ pháp luật và được thị trường chấp nhận; hỗ trợ kêu gọi vốn đầu tư từ các quỹ, nhà đầu tư cá nhân trong và

ngoài nước hỗ trợ về vốn cho hoạt động của những doanh nghiệp này (Sơn, 2019b).

- Tập trung xây dựng, hoàn thiện khung khổ pháp lý cho hoạt động của các công ty fintech trong lĩnh vực ngân hàng, bổ sung, sửa đổi quy định của ngành ngân hàng để tương thích, phù hợp hơn với bối cảnh số hóa và xu hướng phát triển của fintech. Đối với những giải pháp, nghiệp vụ mới của các công ty fintech mà khuôn khổ pháp lý hiện hành chưa quy định, Ngân hàng Nhà nước có kế hoạch nghiên cứu, áp dụng cách thức quản lý theo khuôn khổ pháp lý thử nghiệm có kiểm soát (regulatory sandbox) phù hợp với thực tiễn, thông lệ quốc tế, tiến tới việc ban hành khuôn khổ pháp lý và quản lý chính thức.

- Giáo dục và đào tạo có vai trò đặc biệt quan trọng, là tầm nhìn trung và dài hạn

Hình 3: Hệ sinh thái Fintech Việt Nam (MBS, 2018)



cho đổi mới sáng tạo. Hiện tại, thị trường Việt Nam đang thiếu lực lượng lao động trong các công ty công nghệ cao. Các nỗ lực khắc phục điều này cần được triển khai mạnh mẽ và nhân rộng./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

- *BBGV. (2019). VIETNAM - Sector-Briefing FINTECH-2019. Business Centre of The British Business Group Vietnam (BBGV).*
- *BCBS/BIS. (2018). Sound Practices Implications of fintech developments for banks and bank supervisors. Retrieved from*
- *BIS/FSB. (2017). Fintech credit_ Market structure, business models and financial stability implications. Retrieved from press@bis.org*
- *Carney, M. (2017). The Promise of Fintech – Something New Under the Sun (Speech given by: Governor of the Bank of England, Chair of the Financial Stability Board) [Press release]. Retrieved from All speeches are available online at www.bankofengland.co.uk/speeches*
- *ĐCSVN. (2019). Nghị Quyết Số 52-NQ/TW của Bộ Chính trị về một số chủ trương, chính sách chủ động tham gia cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư.*
- *EY. (2018). Fintech ecosystem playbook. Retrieved from*
- *EY. (2019). Global Fintech Adoption Index 2019. Retrieved from*
- *Hình, L. V., Thực, D. V., & Hùng, Đ. X. (2019). Khung chính sách, pháp luật về CNTT, công nghệ số trong khu vực tài chính-ngân hàng (tập trung vào Fintech, tài chính-ngân hàng số): Kinh nghiệm quốc tế, thực trạng Việt Nam và khuyến nghị chính sách. Retrieved from Hà Nội:*
- *Hòe, P. X. (2019). Toàn cảnh Fintech Việt Nam & nội dung cơ bản Đề án cơ chế quản lý thử nghiệm Fintech. Paper presented at the Fintech Hội thảo Hiệp Hội IT. TP Hồ Chí Minh, TP Hồ Chí Minh.*
- *Kruse, O. (2018). GIZ/SBV: banking supervision and the business model of fintechs. Goethe Business School. University of Applied Sciences. Deutsche*



Bundesbank. Frankfurt, 23.10.2018.

- *MBS. (2018). Vietnam-fintech-report. Retrieved from*
- *Phạm, T. D. (2019). Chuyển đổi số trong lĩnh vực ngân hàng Việt Nam Paper presented at the Chuyển đổi số trong lĩnh vực ngân hàng Việt Nam, Hà Nội.*
- *Schueffel, P. (2017). Taming the Beast: A Scientific Definition of Fintech. Journal of Innovation Management, 4, 32. doi:10.24840/2183-0606_004.004_0004*
- *Solidiance. (2018). Unlocking Vietnam's FINTECH Growth Potential-Solidiance White Paper. Retrieved from*
- *Sơn, N. T. (2019a). Fintech - cơ hội và thách thức đối với sự phát triển của hệ thống tài chính, ngân hàng. Tạp chí Ngân hàng, 2+3.*
- *Sơn, N. T. (2019b). Fintech tại Việt Nam: Năm bắt xu hướng để “chuyển mình” phát triển*
- *Thống_Đốc. (2021). Quyết định số 810/QĐ-NHNN ngày 11/5/2021 của Thống đốc NHNN về “Kế hoạch chuyển đổi số ngành Ngân hàng đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”. NHNN*
- *999/QĐ-TTg ngày 12/8/2019 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Đề án thúc đẩy mô hình kinh tế chia sẻ, 999/QĐ-TTg ngày 12/8/2019 C.F.R. (2019).*
- *Thủ_tướng. (2020). Quyết định số 749/QĐ-TTg ngày 3/6/2020 của Thủ tướng Chính phủ : Phê duyệt “Chương trình Chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”.*